

Hamilton-Hobbs prikazuje knjigu *Agents of Empire: How E. L. Mitchell's Photographs Shaped Australia* autorice Joanne Sassoon. Eric C. Stoykovich prikazuje knjigu *A History of Archival Practice* autora Paula Delsallea, a Charlotte Woodley prikazuje knjigu *Managing Local Government Archives* autora Johna H. Slatea i Kaye Lanning Minchew.

Ivana Kuhar

***Archivaria: The Journal of the Association of Canadian Archivists* br. 86 (2018).**

U članku *Looking for a Place to Happen: Collective Memory, Digital Music Archiving, and the Tragically Hip* ("Tražeći mjesto događaja: Kolektivno pamćenje, arhiviranje digitalne glazbe i Tragically Hip") Alan Galey gradi studiju slučaja na primjeru kanadske rock grupe Tragically Hip. Problem arhiviranja popularne glazbe u razdoblju digitalne prolaznosti predstavlja izazov za arhiviste i povjesničare, ali i amatere, koji su pokazali izrazitu zainteresiranost i angažiranost. Galey istražuje načine na koje je Tragically Hip konstruirao kolektivno pamćenje Kanađana jer je ono bilo pokretačka snaga za nastanak i razvoj arhivske zajednice. Tragically Hip imao je stalne improvizacije u nastupima uživo, a publika je te "nepredvidljive radionice" snimala uz potpuno odobrenje benda. Neautorizirane, neovlaštene i neslužbene snimke (tzv. *bootlegs*) mogu biti ilegalne i korištene isključivo za osobne potrebe, ali su u opisanom slučaju postale nekonvencionalni arhivski zapisi o popularnoj kulturi, koja bi inače bila izgubljena. Iako su arhivi smatrani pouzdanim mjestima za očuvanje dokaza, brojne su institucije zanemarivale takve zapise zbog neriješenoga pravnog statusa, osobito povrede prava intelektualnoga vlasništva. Zahvaljujući profesionalnim amaterima, njihovu dokumentiranju koncertnih turneja, obradi, valorizaciji i distribuciji, stvorilo se novo mjesto arhiviranja izvan okvira tradicionalnih institucija.

Antonina Lewis u radu *Omelettes in the Stack: Archival Fragility and the Aforeafter* ("Omleti na hrpi: Arhivska fragilnost i aforeafter") uvodi dva nova termina u postmodernistički diskurs. *Aforeafter* definira doslovno kao ono što je prošlo i još se nastavlja te se odnosi na vremenski kontekst arhiva, konkretnije njegov položaj između prošloga i budućega vremena. Tvrdi da arhivi istovremeno posjeduju svojstva vremenskoga, bezvremenskoga i nadvremenskoga, a taj paradoks vremena ujedinjuje u navedenom izrazu. On bi trebao poslužiti kao sredstvo u promjeni arhivističke paradigme. Drugi termin *arhivska fragilnost* podrazumijeva profesionalno ponašanje arhivista ili arhivskih institucija među kojima

postoji određena suzdržanost pri ustupanju intelektualnoga i fizičkoga nadzora nad arhivima. Ona je proizišla iz dugogodišnje uloge arhiva da podupire državne hijerarhijske strukture te demonstrira moć vlasti. U takvom postupku dolazi do oprečnosti arhiva: očekuje se da zajednica kontinuirano stvara zapise koji se uklapaju u već stvorene kodificirane standarde, a korisnicima se dopušta pristup građi samo pod ograničenim uvjetima. Dakle, nužan je okret arhivistike prema sociokulturnim oblicima u kojima će postojati zajedničko skrbništvo.

Sljedeća dva članka međusobno korespondiraju o svim aspektima arhiviranja iz dviju različitih perspektiva – stvaratelja i arhivista. Betsy Hearne, sveučilišna profesorica, autorica, urednica i recenzentica dječje književnosti i folklora, poklonila je arhivu Sveučilišta Illinois svoju cjeloživotnu dokumentaciju. Pritom je surađivala s arhivisticom Susanne Belovari, a rezultat toga je “samo priča” *Leaving a Trail: Personal Papers and Public Archives Part One – The Donor’s Story* (“Ostavlajući trag: Osobni fondovi i javni arhivi, prvi dio – priča darovatelja”). Ističući važnost pripovijedanja, napose osobnih priča, Betsy Hearne opisuje svoje shvaćanje arhiviranja sjećanja i ideja. S obzirom na to da se njezin rad odvijao u prijelazu između tradicionalne i inovativne dječje književnosti, smatra da će sva njezina građa reflektirati dinamičan razvoj dječje književnosti u 20. stoljeću, discipline koja nije dovoljno afirmirana kao područje studija. Susanne Belovari iznijela je svoje viđenje u radu *Leaving a Trail: Personal Papers and Public Archives Part Two – The Archivist’s Story* (“Ostavlajući trag: Osobni fondovi i javni arhivi, drugi dio – priča arhivista”). Navodi iskustva iz prijašnjih suradnja s darovateljima jer se još ni jednom nije susrela sa samoreflektirajućim pristupom u arhiviranju, a rijetkost je i da sami stvaratelji aktivno sudjeluju u procesu vrednovanja vlastitoga gradiva. Razlog je tomu nedostatak vremena ili interesa, mjesta procjene, nedovoljna objektivnost povezana s javnom slikom koju bi darovatelj htio projicirati, prevelika količina materijala, pa čak i uništavanje vlastite dokumentacije zbog slaboga povjerenja arhivskim institucijama. U tom kontekstu Susanne Belovari naglašava potrebu jedinstvenoga pristupa svakomu darovatelju te profesionalne specijalizacije arhivista. Opisivanjem raznih situacija procjene gradiva, potvrđuje kako osobna povijest i arhivski identitet pojedinca svakako mogu oblikovati i konstruirati odluku koje će gradivo biti sačuvano.

Članak pod naslovom *The Reconfiguration of the Archive as Data to Be Mined* (“Rekonfiguracija arhiva kao podataka koje treba iskopati”) trojice autora, Michaela Mossa, Davida Thomasa i Tima Gollinsa, razmatra temeljna pitanja arhivističke prakse u svjetlu novih digitalnih resursa. Autori polaze od razvoja dokumentarnoga pristupa povijesti, koji karakterizira “blisko čitanje” zapisa. Sustavno i detaljno proučavanje dokumentacije danas je narušeno golemom količinom arhivskoga materijala koji se pojavljuju na raznim internetskim lokacijama. Arhivsko gradivo ne čine više administrativni tekstualni zapisi, nego sve objave na društvenim medijima s pripadajućim podatcima koji mogu utjecati na oblikovanje zapisa ili biti dio samih zapisa. Velik se broj digitalnih podataka

pohranjuje slučajno, što se mora uzeti u obzir pri budućem vrednovanju izvornih digitalnih zapisa, ali ih najprije treba učiniti čitljivijim i pretraživi(ji)m. Uslijed neprestanoga kreiranja digitalnih sadržaja, pomaknule su se granice arhiva jer stvaratelji postaju korisnici, gdje izostaje uloga arhiva i knjižnica kao posrednika. Povjesničari su primorani koristiti tehnike “udaljenoga čitanja” da bi sagledali cjeline umjesto pojedinačnoga, a arhivska zajednica tek mora osmisлити odgovarajuće tehnologije kako bi im to omogućila. Digitaliziranje postojećih sadržaja kojima se može manipulirati, izrada algoritama koji bi generirali i povezali podatke na jednom mjestu, razvoj sofisticiranih programa, samo su neki od predstojećih problema arhiva. Najbolji su primjer neodrživosti trenutačnih arhivističkih koncepata *online* katalogi kod kojih hijerarhija i izvorni poredak ne znače mnogo jer se jednim klikom može promijeniti cijeli redoslijed kataloga, ovisno o traženom podatku. Rješenje se može pronaći jedino u transdisciplinarnosti i povećanju uzajamnosti arhivista, povjesničara i stručnjaka za Internet.

Jinfang Niu u članku *Integrated Online Access to Objects and Archives* (“Integrirani mrežni pristup objektima i arhivima”) interpretira rezultate svojega istraživanja. Naime, autorica je nasumično izabrala uzorak od sto muzeja iz sastava Američkoga saveza muzeja te proučavala njihove internetske stranice kako bi prikupila podatke o trenutačnim mapiranjima njihovih metapodataka, služeći se upitnikom priloženim na kraju članka. Većina muzeja imala je odvojene pristupe muzejskim objektima i arhivskim zapisima, čime je nemoguće uspostaviti implicitne veze između različitih informacijskih izvora. Tek trećina analiziranih muzeja implementirala je integrirani mrežni pristup koji je omogućen kroz: integrirane kataloge ili digitalne repozitorije s unakrsnim istraživanjem različitih baza podataka, korištenje arhiva kao metapodataka za objekte, *online* izložbe, pretraživanje po određenim temama ili osobama te vodič za istraživanje. Međutim, ni jedna od spomenutih metoda nema strukturirane opise veza. Utvrdila je da ne postoji korelacija između integriranoga mrežnog pristupa i veličine muzeja, odnosno financijskih kapaciteta, nego je to povezano s vrstom muzeja. Muzeji koji su usmjereni na korisnička iskustva i interaktivne programe, poput dječjih muzeja, uglavnom nemaju nikakve *online* kataloge za pretraživanje ili mrežna sučelja za pregledavanje kolekcija. Autorica zaključno konstatira kako se kod muzeja Sjedinjenih Američkih Država uočava napredak u odnosu na stanje prije desetak godina, ali da i dalje ne postižu razinu razvoja kojom raspoložu najvažniji integrirani katalogi – *Europeana* i *Digital Public Library of America* (DPLA).

U rubrici *Prikazi knjiga* Rodney G. S. Carter predstavio je knjigu *The Silence of the Archive*, čiji su autori David Thomas, Simon Fowler i Valerie Johnson, a Maxwell Otte prikazao je knjigu Philipa C. Bantina pod naslovom *Building Trustworthy Digital Repositories: Theory and Implementation*.

Na kraju časopis sadrži rubriku *Prikazi izložbi*. Prvi pregled odnosi se na izložbu *Shalom Montreal: Stories and Contributions of the Jewish Community*,

postavljenu u Muzeju McCord u Quebecu, a drugi opisuje stvaranje i prezentiranje arhivske fikcije *The Natalie Brettschneider Archive* u Umjetničkoj galeriji Vancouver.

Silvija Budak

***Archivar* 71, br. 1, 2, 3 i 4 (2018).**

S obzirom na opće prihvaćenu činjenicu da su društvene mreže odavno obuhvatile više ili manje sva polja ljudske aktivnosti, devetoro autora u prvom broju časopisa *Archivar* za 2018. opisalo je mogućnosti njihova korištenja i njihov utjecaj na internetsko povezivanje arhivskoga svijeta i njegovih korisnika, i to od tradicionalnih oblika usluga *online* portala i blogova do Facebooka, Twittera, Instagrama i sl. U prvom broju objavljeni su članci: Kate Theimer: *Partizipation als Zukunft der Archiv*; Bastian Gillner: *Offene Archiv: Archive, Nutzer und Technologie im Miteinander*; Joachim Kemper: *Vier Konferenzen und ein ArchivCamp: Zum Stand der Dinge bei "Offene Archive"*; Fred van Kan: *Vollständige Online-Dienste: Möglichkeiten und Unmöglichkeiten*; Antje Diener Staeckling: *Wie entwickle ich eine Social-Media-Strategie für mein Archiv? – Oder: Die optimale Kosten-Nutzen-Rechnung*; Thorsten Unger: *Archivisches Bloggen jenseits des "Mainstream"?* *Die Blogs des Universitätsarchivs und des Historischen Vereins Osnabrück*; Thomas Wolf: *Blogs in deutschen Archiven: Ein kommentierter Überblick*; Andrea Rönz: *Social media in deutschsprachigen Archiven – der momentane Stand der Dinge*; Tim Odendahl: *Archive im Quadrat: Instagram für Archive*). Temeljem stečenoga radnog iskustva oni smatraju da društvene mreže, osim prednosti neposredne interakcije s korisnicima, pomažu i u osuvremenjivanju zastarjele predodžbe o arhivskim ustanovama kao prašnjavim, mračnim, tajnim i ponajprije analognim mjestima dostupnim samo povlaštenim zaposlenicima, a običnim smrtnicima zabranjenim, ali isto tako i potpuno nezanimljivim upravo zbog svojega pretpostavljenog analognog oblika. Kako bi se navedena predodžba ipak promijenila, godine 2012. pokrenuta je inicijativa arhivskih ustanova *Offene Archive* ("Otvoreni arhivi", URL: <https://archive20.hypotheses.org/5316>), koja je 2017. u Duisburgu okupila više od sto sudionika i koja godišnje organizira po nekoliko savjetovanja (Društvo njemačkih arhivista ustrojilo je i radnu skupinu Otvoreni arhivi). Ipak, i u tom pokušaju približavanja arhiva i njihovih korisnika, odnosno javnosti općenito, preispituje se odnos troškova i stvarnoga učinka, jer arhivske ustanove u svim segmentima svojega djelovanja, a to znači i u segmentu predstavljanja i približavanja korisnicima svoje djelatnosti preko društvenih mreža, imaju